Przedpłata wraz z przesełką pocztową na 1874 r. wynosi 4 zł. a. w.

ZWIĄZEK.

Pismo tygodniowe
poświęcone sprawom stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co sobotę w objętości pół arkusza.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Nr. 19. **Sobota** dnia 27. czerwca 1874. **I. rocznik.**

Przyjmowanie wkładek Oszczędności przez stowarzyszenia zaliczkowe.

W rozprawie naszéj: *Kasy Oszczędności przy stowarzyszeniach zaliczkowych*" *) wykazaliśmy, iż stowarzyszeniom zaliczkowym, istniejącym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. N. 70 D. u. p. nie jest wzbronionem przyjmować wkładki oszczędności. „Stowarzyszenie" bowiem jak brzmi §. 12 ustawy, „pod swoją firmą może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, nabywać — własność i inne prawa rzeczowe na gruntach, pozywać i być pozwane przed sąd."

Pożyczanie pieniędzy w ogóle pód jaką byto uie było formą, jest zaciągnięciem zobowiązania właśnie w duchu powyżéj przytoczonego ustępu ustawy, a twierdzenie, jakoby forma pożyczania zapomocą przyjmowania wkładek oszczędności była dozwoloną wyłącznie kasom oszczędności, polega na dziwnem niepojmowaniu rzeczy. Niewątpliwem jest bowiem, iż każdemu wolno swe oszczędności czy inne jakie kapitały za pewnem oprocentowaniem rozpożyczać komu się podoba, czy to na zapis dłużny, wexel, cheque, bon, czy na prostą notatkę, lub książeczkę. Również wolno każdemu od osób trzecich, zaufających mu, przyjmować jego zaoszczędzenia, czy to jako pożyczkę, czy depozyt za opłatą pewnych procentów, z wypowiedzeniem, czy bez tegoż. Ludzie prywatni, korporacje, towarzystwa, bankierowie, instytucje kredytowe, banki, kasy oszczędności użytkują mniéj lub więcéj z tego prawa, a granicę przyjmowania kapitałów obcych ustanawia z jednéj strony potrzeba przyjmującego, z drugiéj zaś strony zaufanie posiadających kapitały.

Nie ma więc powodu, dlaczegoby ten zakres działania miał być odjętym stowarzyszeniom zaliczkowym. Rzeczywiście też stowarzyszenia zaliczkowe wszystkich krajów Europy uzyskują potrzebny kapitał do obrotu przeważnie przyjmując wkładki oszczędności od niecztonków. Wzbronienie byłoby targnięciem się na ich istnienie. W jaki zaś sposób odbywa się przyjmowanie wkładek, czy na zapisy dłużne, wexle czy książeczki wkładkowe jest zupełnie obojętnym.

Niezawodnie, że jako kasy oszczędności konstytuować się i tak się nazywać, mogą tylko takie instytucje, które odpowiadają warunkom wymaganym regulaminem kas oszczędności (*Sparcassaregulativ*) z d. 24. września 1844 i poddając się postanowieniom jego, uzyskają koncesją rządu. I takie też tylko zakłady kredytowe, przez państwo koncesjowane, korzystać mogą z prerogatyw przyznanych „kasom oszczędności," ale też podlegają surowym przepisom rzeczonego regulaminu pod względem sposobu używania wkładek i tworzenia funduszu rezerwowego, jakoteż nieustannéj kontroli władz administracyjnych.

Pomimo tego nikomu na myśl nawet nie przyjdzie, aby instytucje kredytowe nie będące kasami oszczędności, miały prerogatywy, które stanowią przywileje kas oszczędności. I z tego powodu, kto pieniądze swoje bezpiecznie ulokować pragnie, niesie je do kasy oszczędności; kto pragnie obok wyższych procentów mieć i inne jeszcze korzyści, powierza fundusze swoje takim bankom lub stowarzyszeniom zaliczkowym, które mu żądane korzyści zapewniają.

Jest więc jasnem, że stowarzyszenia zaliczkowe mogą przyjmować pieniądze od osób trzecich na wspólny kredyt i wspólną odpowiedzialność wszystkich członków, choćby nawet w statucie nie było w téj mierze osobnego postanowienia.

Wątpliwości, jakie by jeszcze zachodzić mogły co do uprawnienia stowarzyszeń zaliczkowych do przyjmowania wkładek oszczędności usuwa rozporządzenie c. k. ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 28. lutego 1874. l. 2779.

„Postanowienia wszystkim władzom krajowym udzielonego rozporządzenia ministerstwa z dnia 7. września

*) Nr. 8. 9. 10. 12 i 14 „Związku".

1865. l. 14753 o dozwalaniu na przyjmowanie od niečłonków pieniędzy na książeczki oszczędności na imię opiewających i przyzwalanie na kształt takich książeczek wkładkowych odnośnie do stowarzyszeń zaliczkowych *(Spar- und Vorschuss Vereine)* podlegających kompetencji władz krajowych, polegają wyłącznie na arbitralnéj atrybucyi ustanowiania warunków przy udzielaniu koncesji przyznanéj im ustawą o stowarzyszeniach z d. 26. listopada 1852. N. 253 D. u. p. „

„Gdy zaś ustawa o stowarzyszeniach z d. 26. listopada 1852. nie ma zastosowania do stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych zawiązywanych na podstawie ustawy z d. 9. kwietnia 1873. N. 70 D. u. p. w myśl §. 90 tejże ustawy, przeto wydawanie książeczek oszczędności opiewających na imię nie może być uważażanem jako takie przedsiębiorstwo, do prowadzenia którego wymaganą jest koncesja rządu według §. 92 ustawy z d. 9. kwietnia 1873. a przeto rozporządzenie ministerjalne z d. 7. września 1865 l. 14.753 traci moc obowiązującą, ponieważ stowarzyszenia, których celem jest podniesienie zarobku i gospodarstwa swych członków zapomocą udzielania kredytu i przyjmowania wkładek oczczędności od swych członków i osób trzecich, od czasu, gdy ustawa z d. 9. kwietnia 1873 r. N. 70 D. u. p. z dniem 1. lipca 1873. stała się obowiązującą, podobną czynność mogą wykonywać tylko w formie stowarzyszenia ukonstytuowanego według téj ustawy.“

Stowarzyszeniom zaliczkowym przeto wolno jest przyjmować wkładki oszczędności na książeczki wkładkowe na imię opiewające. Wynika to tak z powyżéj cytowanego rozporządzenia ministerjalnego jak i z brzmienia §. 93. ustawy z d. 9. kwietnia 1873. Gdy bowiem ustawa z d. 9. kwietnia 1873. wypowiedziawszy w §. 12. iż „stowarzyszenie pod swoją firmą może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania etc“ ctc. w §. 94. wymieniając czynności, do których potrzeba koncesji rządu, pomija obligacje na pewne imię opiewające, rozporządzenie ministerjalnie z d. 28. lutego1874. l. 2799. unieważniając dawniéj w téj mierze dane rozporządzenie orzeka, iż wydawanie książeczek wkładkowych na imię opiewających nie jest przedsiębiorstwem, do prowadzenia którego według §. 92. ustawy z d. 9/4 1873. byłaby potrzebną koncessja rządu.

Zapatrywanie rządu na ograniczoną porękę.

Obecne ministerstwo w swoim czasie nie małe okazało zamiłowanie dopuszczenia w stowarzyszeniach ograniczonéj poręki; nie tylko bowiem formę tę przyjęło w rzędowem przedłożeniu do ustawy, ale i w czasie obrad rady państwa kilkakrotnie słyszano członkow ministerstwa broniących ograniczonéj poręki, okazujących przytem wcale niedwuznacznie chęć porzucenia nieograniczonéj poręki a utrzymania ograniczonéj. Piérwszą ostrą krytyką jaką ustawa wytrzymała, jest, że przed wejściem w życie ustawy austrjackiéj, postanowiono w Bawarji znieść ustawę bawarską, według wzoru któréj dopuszczono ograniczoną porękę, a wprowadzić niemiecką, która uznaje tylko nieograniczoną porękę.

Gdy później radzono nad zaciągnięciem pożyczki *(Nothstandsanlehen)* i urządzeniem rządowych kas pożyczkowych, rada państwa uchwaliła rezolucję, którą wezwano rząd do popierania stowarzyszeń opartych na nieograniczonéj poręce, a rząd ani jednem słowem nie popierał swych ulubionych instytucji: stowarzyszenia z ograniczoną poręką — nie chodziło tu już bowiem o experyment ustawodawczy, ale o użycie funduszów państwowych, naturalnem więc, że się było ostrożniejszym.

Obecnie mamy ciekawszy fakt do zanotowania. Pewien zakład ubezpieczeń na wzajemności oparty miał prawo, lokowania zbywającéj gotówki w bankach i instytutach eskontowych i kredytowych. Niedawno zakład ten zażądał zatwierdzenia pewnych zmian swych statutów, i c. k. ministerstwo spraw wewnętrznych rozporządzeniem z d. 27. kwietnia 1874 zatwierdziło takowe pod tym jednak warunkiem, aby równocześnie przeprowadzoną została dalsza zmiana statutu, o którą nie proszono, a według któréj będzie dozwolonem, „rozporządzalne fundusze fruktifikować zapomocą udzielania pożyczek stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym opartych na zasadzie solidarnéj poręki.“

Kierownicy zakładu w mniemaniu, że zachodzi pomyłka, sądzili bowiem, że ma być dozwolonem lokowanie pieniędzy oprócz w instytucjach, jak kasa oszczędności i zakłady eskontowe i kredytowe, także i w stowarzyszeniach opartych na nieograniczonéj poręce, że przeto w pisaniu zaszła pomyłka, żądali z tego powodu wyjaśnienia. Otrzymali jednak odpowiedź, iż pomyłka żadna tu nie zachodzi, że właśnie było zamiarem dozwolenia zakładowi lokować swe fundusze w stowarzyszeniach z nieograniczoną poręką. Wykazano przytem, iż niemożliwem jest lokowanie w Banku Narodowym, jakkolwiek zupełne daje bezpieczeństwo, gdyż ten od depozytów nie płaci procentów, że jednak nie może przyjąć na się odpowiedzialności za bezpieczeństwo któregokolwiek innego banku lub kasy oszczędności, a że uznaje **jedyną** tylko bezpieczną lokację: w stowarzyszeniach z nieograniczoną poręką.

Jest to jedna z najgorszych następstw istoty koncesyonowania, że odejmuje poczuwanie się do odpowiedzialności za czynności własne, a w zamian szerzy przekonanie, jakoby rząd przez udzielanie koncessji przyjmował odpowiedzialność za czynności koncessjonowanego przedsiębiorstwa. Jak widzimy, nie potrzeba w rząd aż wmawiać tę odpowiedziałność, gdyż ją sam dobrowolnie przyjmuje — i to jest bijącem w oczy. Nie chcemy jednak zapuszczać się w krytykę rozporządzenia i jego motywów, pomijamy również zbadanie, czy rząd mógłby zalecać wszelkie stowarzyszenia jako równie bezpieczne — zadawalniamy się jedynie zanotowaniem faktu, że ministerstwo zdaje się być wyleczonem ze swéj miłości do ograniczonéj poręki. *(Die Genossenschaft).*

Wymiar podatku dochodowego.

Jedna z najżywotniejszych kwestji: sprawa uregulowania podatków, nie doczekała się załatwienia w czasie ostatniej kadencyi Rady państwa. Według dawniejszych przyrzeczeń c. k. ministerstwa, przy ogólnem uregulowaniu podatków miały być uwzględnione także i stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze, — i rzeczywiście w projekcie rządowym do ustawy jeden dział traktuje o stowarzyszeniach naszych, wykrzywiając przyrzeczone uwzględnienia na obłożenie nowymi ciężarami.

Nie mamy na teraz zamiaru poddawać krytyce projektu rządowego do ustawy podatkowéj, uczynimy to w chwili, gdy rada państwa ponownie się zbierze, a sprawa podatków będzie na stole.

Tymczasem stosować się muszą stowarzyszenia do przepisów teraz obowiązujących i opłacać podatki według tychże. Gdy jednak przy fasjonowaniu dochodów, podlegających opodatkowaniu, wiele stowarzyszeń mylne wykazuje kwoty dochodu, zwracamy uwagę, iż w duchu ustaw dochód (podlegający opodatkowaniu) nie jest równoznacznym z zyskiem, jak to ze stanowiska rachunkowego się pojmuje.

Wiele stowarzyszeń z jednéj strony potrąca od sumy mającéj być opodatkowaną kwoty, które potrąconemi być nie powinny, a w ten sposób chcąc się na swojem w drodze rekursu utrzymać, przysparzają sobie niepotrzebną pisaninę, z drugiéj zaś strony doliczają do sum podlegających opodatkowaniu kwoty, które według ustawy mogą być potrąconemi.

I tak nie mogą być potrąconemi procenta od kapitału włożonego w przedsiębiorstwo, ani też od długów przedsiębiorstwa (§. 11. patentu o podatku dochodowym z d. 29. października 1849), a przeto należy do czystego zysku doliczyć procenta opłacane od udziałów, jakoteż od pożyczek zaciąganych i wkładek oszczędności.

Natomiast przy obliczaniu sumy podlegającej opodatkowaniu można potrącić:

1. Od ubezpieczonych na własności gruntowéj lub nie wolnych od podatków budynkach prowizye od kapitału lub renty, od których jest uprawnionym dłużnik potrącić 20. część, bez sporządzania fassji (§. 2. patentu o podatku dochodowym z d. 29/10 1849.)

2. Procenta od takich kapitałów, które zostały pożyczone na przedsiębiorstwo handlowe lub przemysłowe, gdyż właściciel takich przedsiębiorstw jest uprawnionym, przy wypłacie procentów, potrącić 5%, i żądać, aby kwota w ten sposób strącona była przez wierzyciela pokwitowaną jako spłata. Względnie do niehypotekowanych długów trudniących się przemysłem przypuszcza się, że są one długiem ich przedsiębiorstw handlowych lub przemysłowych, jeśli z założenia tychże lub innych okoliczności nie okaże się co odmiennego (§. 23. patentu o podatku dochodowym z d. 29/10 1849.)

Jak widzimy, postanowienia te są wielkiéj wagi dla stowarzyszeń zwłaszcza zaliczkowych, są one bowiem uprawnione potrącać od dochodów swoich procenta, jakie otrzymują od pożyczek udzielanych na hypoteki nie uwolnione od podatków', jakoteż udzielanych przemysłowcom opłacającym podatek zarobkowy.

Zalecamy przeto stowarzyszeniom zaliczkowym, aby od każdego żądającego pożyczki żądały wykazania się, czy opłaca podatek zarobkowy, dla procentów pobieranych od pożyczek udzielanych podlegającym opłacie podatku zarobkowego utrzymywały osobne wykazy (z wymienieniem nazwisk) i takowe wraz z sumą procentów od pożyczek na hypoteki odtrącały od sumy mającéj być opodatkowaną. Rozumie się, iż wykazy te muszą być na żądanie władzy skarbowéj tejże przedkładane.

Do rejestrowania firm stowarzyszeń.

Kilkakrotnie już omawialiśmy sprawę rejestrowania firm, ciągle jednak powtarzające się na tym punkcie anormalności zmuszają nas znów wrócić tego przedmiotu.

Powodem są dwa edykta w „Gazecie lwowskiéj“ z d. 26. czerwca 1874, z których jeden ogłasza, iż wskutek uchwały sądu obwodowego jako handlowego w Nowym Sączu wpisaną została firma,: Towarzystwo zaliczkowe z poręczeniem nieograniczonem w Gorlicach, drugi zaś zawiadamia o wpisaniu do rejestru stowarzyszeń firmy: „Przemyska kasa zaliczkowa rzemieślników i rolników,

stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką" wskutek uchwały sądu obwodowego jako handlowego w Przemyślu.

Przedewszystkiem co do samego brzmienia firmy towarzystwa zaliczkowego w Gorlicach wyrazić musimy zdziwienie, iż sąd handlowy ją wpisał do rejestru, naszym zdaniem powinien był odmówić żądaniu o wpisanie firmy w brzmieniu: „Towarzystwo zaliczkowe z poręczeniem nieograniczonem w Gorlicach."

Ustawa bowiem z d. 9. kwietnia 1873. N. 70. D. u. p. w §. 4. wyraźnie określa, jak firma brzmieć powinna. „Firma stowarzyszenia powinna być wziętą z przedmiotu przedsiębiorstwa — (a więc w danym wypadku „„towarzystwo zaliczkowe"") powinna zawierać oznaczenie: „„stowarzyszenie zarejestrowane"" (co w danym wypadku jest opuszczonem) tudzież podług rodzaju odpowiedzialności dodatek „z nieograniczoną poręką," lub z „„ograniczoną poręką."" Według tego przepisu ustawy brzmiećby powinna firma wpisana uchwałą sądu handlowego w Nowym Sączu: „Towarzystwo zaliczkowe w Gorlicach, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką."

Co do ogłoszenia, jakie sądy handlowe według §. 6. ustawy wskutek zgłoszenia firmy czynić powinny również pominąć nie możemy zarzutu, iż widocznie w sądzie handlowym w Nowym Sączu i Przemyślu nikt ustawy nie czytał, a jeśli czytał, to tem dziwniejsze, że jéj niezrozumiał, jakkolwiek jest jasną i zrozumiałą.

Oto treść §. 6 ustawy: „Kontrakt stowarzyszenia wpisany do rejestru stowarzyszeń, będzie w wyciągu ogłoszonym.

„Wyciąg powinien zawierać: 1. datę kontraktu stowarzyszenia; 2. firmę i siedzibę stowarzyszenia; 3. przedmiot przedsiębiorstwa; 4. czas istnienia stowarzyszenia, jeśli ma być ograniczone do pewnego oznaczonego czasu; 5. nazwiska i miejsce zamieszkania członków dyrekcyi, jeżeli ta jest ustanowiona już w kontrakcie stowarzyszenia; 6. w jaki sposób mają następować ogłoszenia od stowarzyszenia wychodzące; 7. oznajmienie czy odpowiedzialność członków za zobowiązania jest nieograniczona czy ograniczona, a jeżeli w ostatnim przypadku odpowiedzialność przechodzi miarę w ustawie oznaczoną (§. 76), jakie są granice téj odpowiedzialności.

„Jeżeli w kontrakcie stowarzyszenia jest oznaczona forma, w jakiéj dyrekcya wolę swoję objaśnia, i za stowarzyszenie podpisuje, należy ogłosić także i to postanowienie."

Zapytamy teraz pzześwietne c. k. sądy handlowe w Nowym Sączu i Przemyślu, czy ogłoszone przez nie wyciągi statutów (kontraktów) dotyczących stowarzyszeń mieszczą to wszystko, czego wymaga ustawa?

Jeśli więc c. k. sądy obwodowe załatwiać nie umią tak rzeczy prostych jak powyższe, jak tu spuszczać się na trudniejsze n. p. badanie czy statuta stowarzyszeń odpowiadają wymaganiom ustawy z d. 9. kwietnia 1873, a szczególnie czy zawierają postanowienia wymagane §. 5 téjże ustawy?

Ruch Stowarzyszeń.

Towarzystwo kredytowe miejskie spółka zarejestrowana o poręce ograniczonéj, zostało w skutek uchwały lwowskiego c. k. sądu krajowego jako handlowego z d. 29. maja 1874. l. 30.820 wpisane do rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

— W Stanisławowie zawiązało się **„wzajemne Stowarzyszenie spożywczo-produkcyjne „Ul"** stow. zar. z nieograniczoną poręką" zostało wpisanem do rejestru stowarzyszeń w skutek uchwały sądu handlowego w Stanisławowie.

— **Towarzystwo zaliczkowe z poręczeniem nieograniczonem w Gorlicach** wpisanem zostało do rejestru stowarzyszeń uchwałą c. k. sądu obwodowego jako handlowego w Nowym Sączu.

— Wskutek uchwały zaś c. k. sądu obwodowego jako handlowego w Przemyślu wpisano firmę: **Przemyska kasa zaliczkowa rzemieśników i rolników**, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką.

Rozmaitości.

W Wiedniu odbędą się d. 29. czerwca 1874. Walne Zebrania: Związku austr. stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych i Związku austryacko-niemieckich stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, które, od 1872. tamże istniały. Celem Zebrań jest przeprowadzenie fuzji obydwu związków w jeden, pod nazwą: „Związek nieniemieckich stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Austrji." Jakkolwiek rzecz ta sama dla siebie dla nas jest obojętna, co niemcy w téj mierze czynią, czynimy o niéj wzmiankę, aby wskazać, że nawet tam, gdzie jest więcéj sił do pracy, sił tych nie rozdrabniają, ale owszem ile możności skupiają, gdy u nas przeciwnie pod jakimkolwiek pozorem dąży się do rozstrzelenia.

— Z kilku miejsc dowiadujemy się, że Dyrekcje stowarzyszeń zaliczkowych, utworzywszy przy stowarzyszeniach pewnego rodzaju kasy oszczędności zamierzają na odbierane pieniądze wydawać książeczki oszczędności płatne okazicielowi. Zwracamy uwagę, iż wydawanie tego rodzaju książeczek wymaga koncesji rządu w myśl §. 93 ustawy z d. 9. kwietnia 1873 r. Stowarzyszeniom zaliczkowym wolno jest wprawdzie wydawać książeczki oszczędności, ale płatne na imię. Zwracamy przeto uwagę na rozprawę w Numerach 8, 9, 10, 12 i 14 jak i dzisiejszym „Związku" przez nas umieszczoną, w której przedmiot ten jest poruszanym.

Wydawca **Z. Medveczky.** Odpowiedzialny redaktor **Dr. Tadeusz Skałkowski.** W I. Związkowej drukarni we Lwowie Rynek 11.